

ПРІОРИТЕТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Амеліна Н.К., Національний транспортний університет, Київ, Україна
Ємельянцева Д.І., Національний транспортний університет, Київ, Україна

PRIORITIES FOR IMPROVEMENT OF INVESTMENT POLICY IN UKRAINE

Amelina N.K., National Transport University, Kyiv, Ukraine
Iemeliyantseva D.I., National Transport University, Kyiv, Ukraine

ПРІОРИТЕТЫ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ В УКРАИНЕ

Амелина Н.К., Национальный транспортный университет, Киев, Украина
Емельянцева Д.И., Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Постановка проблеми в загальному вигляді. Інвестиційна діяльність відіграє значну роль у забезпеченні стійкого економічного зростання країни, здійсненні структурної модернізації економіки та підвищенні її конкурентоспроможності. Саме через це забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в країні є дуже важливими й актуальними, а неухильне нарощування обсягів інвестування економіки, покращення структури інвестицій є одним з найважливіших завдань розвитку економіки держави.

В умовах дефіциту інвестиційних ресурсів в економіку країни обмеженість можливості державного інвестування та наявність низки ризиків для покращення тенденцій інвестиційної політики зумовлюють необхідність того, щоб державна інвестиційна політика була спрямована на впровадження дієвих механізмів стимулювання залучення вітчизняного та іноземного капіталу та створення ефективної системи управління інвестиційними процесами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання необхідності удосконалення інвестиційної політики є досить актуальним в сучасних умовах економічного становища. Цією проблемою займається ціла низка як вітчизняних, так і закордонних науковців. Серед теоретиків розвитку інвестиційної політики є такі відомі економісти, як Р. Барро, Дж. Б'юкенен, М. Вестфален, Дж. Кейнс, А. Лернер, Ф. Модільяні, Ш. Ойя, К. Рей, Д. Рікардо, Ж. Сей, Дж. Стігліц, М. Стоун та ін. Важливу роль у дослідженні проблематики та виявленні пріоритетів інвестиційної діяльності держави відіграють праці сучасних вітчизняних вчених та практиків, а саме А. Павлюка, М. Яновича, О. Білоруса, П. Гайдуцького, О. Іваницької, Б.М. Данилишина, М.Х. Корецького, О.І. Дація, О.Л. Рудої, Н. Коваль.

Метою написання статті є аналіз інвестиційної політики та визначення пріоритетів вдосконалення інвестиційної політики в Україні.

Виклад основного матеріалу. Правовою основою стимулювання інвестиційної діяльності є Конституція України, закони України «Про інвестиційну діяльність», «Про режим іноземного інвестування» та інші нормативно-правові акти, що регулюють відносини у цій сфері. В сучасних умовах досягати сталого економічного розвитку можна лише здійснивши структурні зрушення у господарському комплексі України. Враховуючи, що інвестиції виступають дієвим важелем здійснення структурної перебудови економіки, розв'язання соціальних і економічних проблем, то ключовими завданнями державного управління є покращення інвестиційної політики, активізація інвестиційної активності, накопичення інвестиційних ресурсів та їх концентрація на пріоритетних напрямках розвитку економіки [2].

Створення ефективного механізму регулювання інвестиційних процесів потребує удосконалення низки існуючих та запровадження нових інструментів державної інвестиційної політики. На думку багатьох економістів та експертів, для цього слід вирішити наступні першочергові завдання [1]. Насамперед – прискорити підготовку до практичного впровадження Національних інвестиційних проектів. Для цього необхідно забезпечити фінансування підготовчої стадії реалізації проектів, забезпечити розробку техніко-економічного обґрунтування проектів та провести конкурси з визначення виконавців.

З метою формування сприятливого інвестиційного середовища необхідно врегулювати на законодавчому рівні механізм взаємодії регіональних центрів з інвестицій та розвитку з органами ліцензування та дозвільними органами.

Пріоритетними напрямками вдосконалення інвестиційної політики мають бути:

– покращення інвестиційного клімату шляхом удосконалення загального (податкового, земельного, корпоративного, митного) та спеціального законодавства, що регулює відносини при здійсненні інвестування відповідно до європейських норм;

- створення сучасної системи державних гарантій захисту приватних, в т.ч. іноземних інвестицій та врегулювання комерційних спорів між суб'єктами інвестиційного процесу;
- посилення ролі та ефективності державного інвестування як дієвого інструменту спрямування інвестиційних ресурсів на реалізацію стратегічних інвестиційних проектів;
- розвиток механізму державно-приватного партнерства, розширення сфери його застосування для реалізації інфраструктурних проектів, модернізації базових галузей вітчизняної економіки (енергетики, вугільної промисловості, газотранспортної системи, житлово-комунального та дорожнього господарства тощо).

Основи державної політики в інвестиційній сфері мають бути спрямовані на стимулювання залучення інвестицій у пріоритетні галузі економіки, на створення умов для активізації інвестиційної діяльності шляхом концентрації ресурсів держави на пріоритетних напрямках розвитку економіки з метою запровадження новітніх та енергозберігаючих технологій, створення нових робочих місць, розвитку регіонів.

Пріоритетними галузями економіки є галузі, спрямовані на забезпечення потреб суспільства у високотехнологічній конкурентоспроможній екологічно чистій продукції, високоякісних послугах, які реалізують державну політику щодо розвитку виробничого та експортного потенціалу, створення нових робочих місць.

Для стимулювання інвестиційної діяльності та поліпшення інвестиційної політики в країні існує державна підтримка інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки. Вона, в першу чергу, проявляється в пільговому оподаткуванні проектів, які реалізуються у пріоритетних галузях економіки. Розмір та можливості пільгового оподаткування визначаються Податковим кодексом України. Основними новаціями Податкового кодексу, що стосуються інвестиційної діяльності, є:

- стимулювання переходу України на інноваційну модель розвитку, зокрема шляхом поетапного зниження ставки податку на прибуток з 25 до 16 відсотків (2011 р. - 23 %, 2012 р. – 21 %, 2013 р. – 19 %, 2014 р. – 18 %, 2015 р. – 17%, 2016 р. – 16%);

- тимчасове (до 1 січня 2020 року) звільнення від оподаткування прибутку виробників біопалива на виробництво електричної та теплової енергії, а також прибутку підприємств з видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ;

- строком на 10 років з 1 січня 2011 року звільняється від оподаткування прибуток, отриманий від надання готельних послуг у готелях категорій «п'ять зірок», «чотири зірки» та «три зірки», у тому числі новозбудованих чи реконструйованих, або в яких проведено капітальний ремонт чи реставрація існуючих будівель і споруд, а також підприємств галузей легкої промисловості (крім підприємств, які виробляють продукцію на давальницькій сировині), прибуток від продажу електричної енергії, виробленої з відновлювальних джерел енергії, прибуток підприємств суднобудівної та літакобудівної промисловості;

- створюються передумови інвестиційної привабливості країни шляхом зменшення ставки податку на додану вартість до 17 % [3].

Державна підтримка надається суб'єктам інвестиційної діяльності, які реалізують інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки. Інвестиційним проектом у пріоритетній галузі економіки вважається інвестиційний проект, що передбачається реалізувати на новоствореному або діючому підприємстві, на якому буде проведено реконструкцію або модернізацію (за обов'язкової умови виділення окремого структурного підрозділу, на якому буде реалізовуватися інвестиційний проект) та який одночасно відповідає таким критеріям [9]:

- 1) загальна кошторисна вартість перевищує суму, еквівалентну:

- 3 мільйонам євро – для суб'єктів великого підприємництва;

- 1 мільйону євро – для суб'єктів середнього підприємництва;

- 500 тисячам євро – для суб'єктів малого підприємництва;

- 2) кількість створених нових робочих місць для працівників, які безпосередньо задіяні у виробничих процесах, перевищує:

- 150 – для суб'єктів великого підприємництва;

- 50 – для суб'єктів середнього підприємництва;

- 25 – для суб'єктів малого підприємництва;

- 3) середня заробітна плата працівників не менш як у 2,5 рази перевищує розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року.

Інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки, що передбачають використання державної підтримки, підлягають державній реєстрації спеціальним уповноваженим органом при Кабінеті Міністрів України у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Якщо протягом двох років з дня державної реєстрації інвестиційного проекту не досягнуто заявлених показників, строк дії державної реєстрації інвестиційного проекту припиняється.

Саме тому актуальним завданням є підвищення ролі держави у поліпшенні інвестиційної політики та, відповідно, збільшенню потоків іноземних інвестицій за допомогою створення сприятливого інвестиційного клімату для інвесторів, як вітчизняних, так і закордонних. Слід відмітити, що роль держави у функціонуванні інвестиційної сфери суспільно-економічних відносин може розглядатися в контексті як універсальних, так і спеціальних її функцій.

До функцій держави в інвестиційній сфері слід віднести її роль як регулятора умов здійснення інвестиційної діяльності, підтримання тих чи інших параметрів функціонування інвестиційного ринку згідно із завданнями інвестиційної політики України. Варто зазначити, що відповідно до п. 3 ст. 116 Конституції України Кабінет Міністрів забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної, податкової політики, але основні правові форми реалізації цих та інших напрямів економічної політики держави, і тим більше, основні господарсько-правові засоби їх реалізації ані нормально, ані фактично в Конституції не закріплені[10].

Інвестиційний клімат безпосередньо впливає на основні показники соціально-економічного розвитку країни. Позитивний інвестиційний клімат сприяє вирішенню соціальних проблем, забезпечує високий рівень зайнятості населення, дозволяє оновлювати виробництво, проводити модернізацію й нарощування основних засобів підприємств, впроваджувати новітні технології тощо. Отже, в даний час стабілізація інвестиційного клімату є найважливішим завданням для України[2].

Необхідно створити сприятливий інвестиційний клімат не тільки для іноземних інвесторів, але й для вітчизняних. І мова не про те, щоб дати їм гроші на здійснення інвестицій. Приватному капіталу також потрібні гарантії від примусових вилучень і свавілля влади, система страхування від некомерційних ризиків, а також стабільні умови роботи при здійсненні довгострокових інвестицій.

Не сприяє створенню позитивного інвестиційного клімату і слабка система правового і економічного захисту інвесторів, втручання органів влади у перерозподіл клієнтури між окремими підприємствами. Слід зазначити, що українське законодавство нестабільне, складне для розуміння та непрозоре, що сприяє його довільній інтерпретації та створює передумови для бюрократії та корупції. Потребує перегляду і удосконалення фіскальна політика держави.

В червні 2015 року компанія BDO (міжнародна компанія, що надає консультації з питань фінансів, бухгалтерії, податкового права) разом з Гамбурзьким інститутом світової економіки формує рейтинг країн International Business Compass на 2015 рік. Згідно з інвестиційною привабливістю, Україна посіла 89 місце рейтингу, отримавши індекс BDO IBC для України на рівні 50,57. Це на 20 місць вище та на 4,49 підпунктів більше, ніж у 2014 році [11]. Індекс BDO IBC характеризує, насамперед, економічну та фінансову привабливість для іноземного капіталу, формуючись на основі економічних показників, таких як дохід на душу населення, інфляція, свобода ведення бізнесу, податкове навантаження, тощо, політичних показників, таких як боротьба з корупцією, якість державного регулювання, політична стабільність, тощо, та соціально-культурних показників, таких як рівень безробіття, освіта, свобода праці, швидкість зростання населення, тощо. Згідно з оцінкою за 2015 рік, Україна показала найкраще зростання, на одному рівні з Латвією(29 місце) та Білоруссю(85 місце) [11], що відбулося завдяки покращенню економічної та соціально-культурної складових, політична ситуація в Україні лише погіршила рівень привабливості. Найбільше зросли показники притоку інвестицій на душу населення, свободи ведення бізнесу, споживчих витрат приватних господарств на душу населення, але показник залучення іноземних інвестицій, знаходиться на рівні нижче середнього, і зріс лише на 2%. Очолюють рейтинг Швейцарія, Сінгапур та Гонконг. Укладачі рейтингу вважають, що він є важливим для компаній, які налаштовані вести глобальний бізнес і шукають країни для розширення своєї присутності. Таким чином, отримавши позитивну оцінку, Україна має всі можливості для розвитку економіки в найближчий час.

Довгострокові цілі із залучення зовнішніх інвестицій потребують постійних зусиль із формування привабливого іміджу країни. Необхідно сформулювати й широко висвітлювати державну політику та готовність уряду вживати радикальних заходів, орієнтованих на ринкову економіку; публічно підтримувати інвестиційну діяльність [4].

Висновки. Отже, не зважаючи на незначне поживлення інвестиційної діяльності, інвестиційна політика залишається несприятливим через політичну та економічну нестабільність, криміногенну ситуацію в державі, недосконалу податкову систему, відсутність належних гарантій інвесторам, корупцію, низький рівень використання новітніх технологій та конкурентоспроможності вітчизняних товарів, який відвертає увагу іноземних інвесторів і значно перевищує значимість багатих природних ресурсів, науково-технологічного потенціалу, кваліфікованої і відносно дешевої робочої сили та інших факторів в очах іноземних інвесторів, які перш за все керуються власними інтересами і ставлять собі за мету отримати максимальний прибуток. Тому Україна має зробити все можливе для того, щоб покращити своє загальне становище і зайняти гідне місце розвинутої європейської держави на ряду з провідними країнами світу. Основним завданням регулювання інвестиційної діяльності має стати: створення сприятливого інвестиційного середовища шляхом стимулювання національних інвесторів здійснювати інвестиції; концентрація грошових потоків на пріоритетних напрямках

розвитку економіки; акумуляція достатнього обсягу фінансових ресурсів у провідних банках країни; забезпечення доступності кредитів для позичальників шляхом зниження їх вартості; забезпечення пріоритетного виділення кредитних ресурсів на пільгових умовах рефінансування банкам, які кредитують високоефективні інвестиційні проекти тощо. В умовах обмеженості бюджетних ресурсів важливо, щоб об'єктом підтримки були місцеві органи влади, а цільові програми вирішення системних проблем: структурної перебудови економіки регіону та максимального використання його внутрішнього потенціалу інноваційного оновлення основних фондів підприємств та створення нових підприємств; реструктуризації існуючих підприємств та диверсифікації виробництва.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Павлюк А. Щодо тенденцій та напрямів стимулювання інвестиційної діяльності в Україні в післякризовий період / А. Павлюк, М. Янович. - Відділ економічної стратегії. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>
2. Данилишин Б.М. Інвестиційна політика в Україні: Монографія / Б.М. Данилишин, М.Х. Корецький, О.І. Дацій. – Донецьк: Юго-Восток, ЛТД, 2006. - 292 с.
3. Інвестиційний клімат в Україні [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://mfa.gov.ua>
4. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ukrproject.gov.ua>
5. Руда О.Л. Інвестиційний клімат України та проблеми його формування. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://intkonf.org>
6. Коваль Н. Інвестиційний клімат в Україні: оцінки міжнародних експертів / Н. Коваль // Запорізька правда. – 2013. – №9. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zp-pravda.info>
7. Шморгун Л.Г. Прямі іноземні інвестиції в економіку України: проблеми залучення та галузевого спрямування // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 5. – С. 67–71.
8. Офіційний сайт державної служби статистики. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» / Відомості Верховної Ради / 2013.- № 32.
10. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. 1996. - № 30.
11. BDO IBC Overall ranking [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.bdo-ibc.com>

REFERENCES

1. Pavlyuk A. On the trends and directions of stimulation of investment activity in Ukraine in the post-crisis period / A. Pavlyuk, M. Yanovich. Department of economic strategy. Analytical note. National Institute for strategic studies [Electronic resource] / Mode of access: <http://www.niss.gov.ua>
2. Danylyshyn B.M. Investment policy in Ukraine: Monograph / B.M. Danylyshyn, M.H. Koretsky, O.I. Datsiy. - Donetsk: South East, LTD., 2006. - 292 p.
3. Investment climate in Ukraine [Electronic resource] / Mode of access: <http://mfa.gov.ua>
4. Rating of Investment attractiveness of Regions [Electronic resource] / Mode of access: <http://www.ukrproject.gov.ua>
5. Ruda O.L. The Investment climate in Ukraine and problems of its formation. [Electronic resource] / Mode of access: <http://intkonf.org>
6. Koval N. (2013), "Investment climate in Ukraine: estimations of international experts", Zaporiz'ka pravda, [Online], vol. 9 available at: <http://lib.sportedu.ru/press/TPFK/2000N8/p27-30.htm> (Accessed 1 Dec 2013).
7. Shmorhun L.H. (2013), "Direct foreign investments in the economy of Ukraine : problems of bringing in and branch aspiration", Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini, vol. 10, pp. 67–71.
8. Official website of the state statistics service. / [Electronic resource] / Mode of access: <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. The law of Ukraine "On stimulation of investment activity in the priority sectors of the economy to create new jobs" / Vedomosti of the Supreme Council / 2013. No. 32.
10. The Constitution of Ukraine / Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine / 1996. No. 30.
11. BDO IBC Overall ranking [Electronic resource] / Mode of access: <http://www.bdo-ibc.com>

РЕФЕРАТ

Амеліна Н.К. Пріоритети вдосконалення інвестиційної політики в Україні / Н.К. Амеліна, Д.І. Ємельянцева // Економіка та управління на транспорті. – К.: НТУ, 2015. – Вип. 2.

В статті наведені пріоритетні напрямки розвитку та удосконалення інвестиційної політики. Розглянуті основи державної підтримки інвестиційної діяльності. Наведені основні інновації

Податкового кодексу, що стосуються інвестиційної діяльності в Україні. Визначено, що актуальним завданням для розвитку економіки України є підвищення ролі держави у поліпшенні інвестиційної політики та, відповідно, збільшенню потоків іноземних інвестицій за допомогою створення сприятливого інвестиційного клімату для інвесторів, як вітчизняних, так і закордонних.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ, ІНВЕТОР, ПРІОРИТЕТИ, ВДОСКОНАЛЕННЯ.

ABSTRACT

Amelina N.K., Iemeliantsseva D.I. Priorities for improvement of investment policy in Ukraine. Economics and management on transport. Kyiv. National Transport University. 2015. Vol. 2.

The article describes the priority directions of development and improvement of the investment policy. Covers the basics of state support of investment activity. The main innovations of the Tax code relating to investment activities in Ukraine. It is determined that the urgent task is to increase the state's role in improving the investment policy and, accordingly, increased flows of foreign investment by creating a favorable investment climate for investors, both domestic and foreign.

KEYWORDS: INVESTMENT POLICY, INVESTMENT CLIMATE, INVESTOR, PRIORITIES, IMPROVEMENT.

РЕФЕРАТ

Амелина Н.К. Приоритеты усовершенствования инвестиционной политики в Украине / Н.К. Амелина, Д.И. Емельянцева // Экономика и управление на транспорте. – К.: НТУ, 2015. – Вып. 2.

В статье приведены приоритетные направления развития та усовершенствования инвестиционной политики. Рассмотрены основы государственной поддержки инвестиционной деятельности. Приведены основные инновации Налогового кодекса, которые касаются инвестиционной деятельности в Украине. Определено, что актуальным заданием для развития экономики Украины есть повышение роли государства в улучшении инвестиционной политики и, соответственно, увеличению потоков иностранных инвестиций с помощью создания благоприятного инвестиционного климата для инвесторов, как отечественных, так и зарубежных.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: ИНВЕСТИЦИОННАЯ ПОЛИТИКА, ИНВЕСТИЦИОННЫЙ КЛИМАТ, ИНВЕТОР, ПРІОРИТЕТИ, УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ.

АВТОРИ:

Амеліна Наталія Костянтинівна, Національний транспортний університет, старший викладач кафедри «Економіка», e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, тел. +380442803016, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова, 1, к. 314.

Смельянцева Дарина Ігорівна, Національний транспортний університет, асистент кафедри «Економіка», e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, тел. +380442803016, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова, 1, к. 314.

AUTHOR:

Amelina Nataliya K., National Transport University, senior lecturer, department of Economics, e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, tel. +380442803016, Ukraine, 01010, Kyiv, Suvorova str. 1, of. 314.

Iemeliantsseva Daryna I. National Transport University, lector's assistant, department of Economics, e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, tel. +380442803016, Ukraine, 01010, Kyiv, Suvorova str. 1, of. 314.

АВТОРЫ:

Амелина Наталья Константиновна, Национальный транспортный университет, старший преподаватель кафедры «Экономика», e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, тел. +380442803016, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова, 1, к. 314.

Емельянцева Дарина Игоревна, Национальный транспортный университет, ассистент кафедры «Экономика», e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, тел. +380442803016, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова, 1, к. 314.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Редько О.Ю., доктор економічних наук, професор, Національна академія статистики, обліку та аудиту, перший проректор з науково-педагогічної роботи, Київ, Україна.

Гришук О.К., кандидат технічних наук, професор, Національний транспортний університет, проректор з навчальної роботи, Київ, Україна.

REVIEWER:

Redko O.Iu., Ph.D., Economics (Dr.), professor, National Academy of Statistics, Accounting and Auditing, First Vice Rector for Scientific and Pedagogical Work, Kyiv, Ukraine.

Hryshchuk O.K., Ph.D. (engineering), professor, National Transport University, Vice Rector for Academic Affairs, Kyiv, Ukraine.